

Königsberg und Berlin, 1790.
In der orientalischen Buchdruckerey.

לוח המכתבים

שירים

צד

נח	י — ל	שולח לחמו
נט	ר' הירץ וויזל	בחיוס בני המלך יר"ה
קכג	א — ה	לשלמה
קס	ר' אהרן האללי	שאלת איוב ותשובתה
קסא	י — ל	שמת בחור בלדותך
קסג	הג"ל	כלי אהבה ובלי יין
קעו	ע — ס	על עצל זולל וסוכא

משלי מוסר

קכז	י — ר	הנאב והקן
-----	-------	-----------

מכתבים שונים

קכא	ר' הירץ וויזל	מאמר מגיד חדשות
קסא	ר' מאדל צעלל	אגרת בגדר האמת
קעא	ר' ורה	אגרות משולים והשתמעי ר' ורה

מסלול הטבע

קכ	ר' אהרן האללי	רבות וחסרון המים שיתחב' ר'
----	---------------	----------------------------

בקורת ספרים חדשים

קכד	ד — ש	מגילת איכה עם ת"א
קעו	וו — י	ספר בית מדות

תולדות הזמן

קכו	פארין
קכח	ויען

המאסף

והוא נקרא על שם המאסף

הוא נקרא על שם המאסף

תקופה שניה

צד

לח

ט

קכ

קס

קסח

קסג

קע

קכ

קכז

קסח

קע

קז

קכז

קע

קס

קסח

שולח לחמו על-פני המים ,

ברכות הימים הוא ימצאנה : -

ומלמד דעת לאיש יחפצנה ,

ממלא בך זרע יקצור חפנים* ,

ל - י

המאסף

חדש כסליו תק"ן

שירי תהלות

ותודות לאלהים

הללו ותודו עדת ישראל פרה ברליו יעא , בבית
הכנסת , כאשר היו בני המלך ממחלת הפאקון
אשר הוצקו בהם .

(בערב שבת ר"ח טבת תק"ן לפ"ק .)

הנצחה בשיר

אל אלים הממקדלים אשכנח

רב ממתהלל כל פה טובה הרבת

הנשיאים החיית זרע משיחה

לב מלך גם לב עם עמים החיית

מי ב ז א

(ק)

מִי כְמִכָּה אֶל מִגְבִּיהִי לְשַׁבֵּת
וּמִשְׁפִּילִי לְרֹאוֹת עַל יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ
לְתַפְלַת קוֹרְאֶיהָ אֲזַנְךָ קִשְׁבָּת
כִּי הִצַּלְתָּ בֵּית מִלְכֵנוּ מִפָּרֶץ

חֲבֵרַת הַמַּהֲלָלִים

אִם לְמִרוֹמָם עַל כָּל

נֶאֱמָה דוֹמִיָּה :

יוֹם זֶה בְּמִקְהֵלִים

אָמְרוּ הַלְלוּיָהּ !

אֶחָד מִן הַמְשׁוֹרְרִים

הִזְדּוּ לֵי כִי טוֹב שִׁיר הַדָּשׁ לֹו שִׁירוּ

חֲסִדוֹ וְאַמְתּוֹ סִפְרוּ טוֹבוֹ הַזְכִּירוּ

בְּאִשֶּׁר יִכְלֶה הָעֶרְפֶּל בְּזֵרוֹחַ הַשָּׁמֶשׁ

כְּלָתָהּ עֲצַבְתָּ לֵבָב בְּאִשֶּׁר הָאִיר אֶל לָנוּ

וַיָּשָׁב לָנוּ פִּרְחֵי גִנוֹ נִטְעֵי עֵדֶן

אִשֶּׁר נִטְעוּ אֱלֹהִים בְּאַרְצוֹת הָאֵלֶּה

הֵם

(ק א)

הם הנשיאים רבי החן זרע המלך
הממלאים כל לב תקנה המחיים כל רוח
על ערשם סער אותם עליון מקדש
ממעונו השגיה על מרחם יוצרו
להיות מגני ארץ לעמים משענת
פרידריך מה נעמית תקנות כל לב אתה
לבני אדם גיל בבני המלכים תפארת
גם אתה לודויג ציין מלכות למאד יקרת
גם אחיכם היינריך ווילהעלם מה נעמו
ואחותכם אוגוסטא ילדה מחמר כל ציין
מה חרדנו בימים נסתרתם ממנו
מבני הנגע ידה על אדם קשתה
רבת המהומה חללים רבים הפילה
פאטר בבכי ובמר נפש אל אל צעקנו
פתח דלתות היכלו וישמע קולנו
ויסך על מטעיו לעד לא יבולו
עתה

(קב)

חברת המהללים

עתה נודה לשמו

בזמירות לו נריע •

י גרול אמתה

ומי אל כמזה

משורר אחד

מי יגיד גרלה ומי יוכל הללה

וצבאה במחומים הכערפה יורה

אך כי שוכני בתי חומר עפר כמונו

אך אם בשמים הכינות בסאה

י ! אם גם המה יורו את פלאה

לא תבזה תחתיות תבל זאת לא מאסת

ומהיכל קדשה השקיף גם עליה

אם ערפל התולתה חשך יחשיכנה

לא יחשך מן מראות מה בה אהבת

מראות מי עושה צדק ומי פועל און

ומבין

(קג)

וּמִיָּמִין רַבּוֹת עִם תּוֹרַח עַל אֱהוֹבֶיהָ

אֶת שְׁמֵשׁ צִדְקָתָהּ מִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ

מְשׁוֹרֵר שְׁנִי

כָּרַנַע צֵאת שְׁמֵשׁ וּבְעֵמְקִים עוֹד חֶשֶׁךְ

נִרְאָה אֹרֶז עַל רָאשֵׁי הַהָרִים מִמַּעַל

כֵּן אִם צָרָה וּמִכְאוֹב יֵאָכִילוּ בְשֶׁפֶל

יִזְרַח אֹרֶךְ עַל רָאשֵׁי עַם בְּסֵם בְּחֵרֶת

הַמְנַצַּח בְּשִׁיר

כָּאֲשֶׁכּוֹל בְּנִיכֹן כִּי יִמְצְאוּהוּ

בֵּין עַצִּי יַעַר פָּרִי לֹא יִשְׁאוּ

אֶל כּוֹרֶתִי עֲצֵיהֶם הֲלֹא יִקְרְאוּ

אֲשֶׁכּוֹל זֶה בְּרַבָּה בּוֹ אֵל תִּשְׁחִיתוּהוּ

כֵּן אִם מִיָּמִין טוֹבִים אֵלֶּךָ יִפּוּלוּ

וּמִשְׁמָאלִם עִם רַב רָנַע אֵינִימוֹ

הֵם יַעֲמֹדוּ רַע לֹא יִקְרַב אֱלִימוֹ

קוֹל קוֹרֵא מַעַל עַל אֵלֶּה חֲמוּלוֹ

עַתָּה

משורר אחר

עֲתָה שִׁירִי לֵאלֹהִים בְּחִצּוֹצוֹת הָרִיעוּ
 זֶרַע צְדִיקִים נִמְלֵט מִכָּל רַע נִשְׁמְרוּ
 מִשׁוּמֵר צִדְקַת אֲבוֹת נֹצֵר לְעַד חֶסֶד
 שְׂמַחוּ אֲבוֹת צִדְקָתְכֶם לִפְנֵיכֶם תִּפְאֶרֶת
 אֲשֶׁרִיכֶם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְבַבְכֶם הִיטִיבוּ
 כִּי תִבְטְאוּ אֶל צוּרִים חֲצַבְתֶּם מִחֲמַת
 צֹאצֹא וַיִּלְהַעֲלֶם אֹתָם מֶלֶךְ פּוֹעֵל צֶדֶק
 צֹאצֹא פִּרְיֵדְרִיקָה לֹא יִזְעַל לִפְנֵי כֹהֲנֵי
 אֲשֶׁרִיךְ אֵב חֶכֶם אֲשֶׁרִיךְ אִישׁ מִצְלִיחַ
 כִּי תִרְאֶה מִסְכִּיב לָךְ מִחֲמַדִּי עֵינִיךְ
 בְּשִׁתְלֵי זֵיתִים הָעוֹמְדִים עַל פְּלִגֵּי מַיִם
 אֲשֶׁרִי עֲבָדִיךָ אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ
 תִּרְעַם עַל מַעַן מְנוּחֹת תִּרְבִּיצִם בְּנֵאוֹת דָּשָׁא
 מִתְרוֹשֶׁת שׁוֹפֵר לְמִלְחָמָה לֹא יִחַדְדוּ
 יוֹדְעִים מִחַ רֵב מִוֶּכֶה כִּי רַק הֵיטֵב חֲפִצָּת
 אֵל

אֶל נַחַל שׁוֹטֵף שְׁלוֹם דְּמָתָה חֲמָתָה
 עַל עֵץ יָבֵשׁ עַל צִיץ נָבֵל בִּי תַעֲבִירְהוּ
 בְּרִיחַ מִימִיךָ עוֹד יִשׁוּבוּ יִפְרִיחוּ
 מִנַּחַל צִדְקָתָה מִיָּם עַד יָם הָלָכוּ
 אֶל הַמַּחֲנוֹת הַלְוִיֹּת אֶל אֶרֶץ בְּעֶדֶן
 לִילִי רוּחָהּ כְּמַעַט שׁוֹמְמָה הָיְתָה
 פְּרִיָּתָהּ בְּמַחֲזִיקָהּ חוֹלְכָתָם קְדִימָה
 אֶל אֶרֶץ שֵׁם שְׁרִיָּה הַרְבִּים נִפְלְגוּ
 בְּתַבּוּנָתָהּ עֲצַת שְׁלוֹם בֵּינָם כּוֹנֵנָתָה
 גָּאִי מִי נַחֲלָה לָלֶכֶת גַּם צְפוּנָתָהּ
 שֵׁם בָּיִם וּבִיבָשָׁה אֲחִים נִלְחָמוּ
 חָרַב אִישׁ אֶת אֶחָיו אֶל תַּעֲרָה הַשִּׁיבוֹתָ
 אִם כָּל זֹאת חֲנֻנָּה אֶל תִּקְוָה מִלְּאֲתָנוּ
 בִּי עוֹד עַל הָרִים רָמִים מִימִיךָ יַעֲבוּרוּ
 תִימְנָה יֵלְכוּ מִרְרֵי מִי רוּשׁ יִמְתִּיקוּ
 זֶה

(קו)

וְהָ גִּזְרֵלָהּ אִישׁ מִזֶּבֶד יַעֲזֹב בְּמַחֲתָהּ

משורר שלישי

הָאָדָם שְׂדוֹת מִדָּם אָדָם תִּשְׁנֶאֱנֶה נִפְשָׁהּ

שִׁים מִבְּצָרִים לַמַּפְלָה יַעֲזִיב לָבָה

כִּי לֹא עַל דְּמַמַּעַת עִשּׂוּקִים תִּבְיֹן בְּסָאָהּ

עַל בֶּן מִשְׁחָה אֵל שְׁמֹן שִׁשּׁוֹן מִחֲבִירֶיהָ

וְשִׁבְנֶיהָ אִם יִרְאוּהָ יִאֲהָבוּהָ

כִּי עֲשִׂיתָ שֵׁם אֱהוֹב לְכָל יִקְרְאוּהָ

יַעֲזֹב יִרְאֵת אֱלֹהִים עֲטָרַת רֹאשָׁהּ

הִבְרִיחַ לָהּ עֲרִיף צֶדֶק אֲזוּר מִתְנִיף

אֱלֹהִים עֲמֹךְ וְכִי יִתְיַצֵּב נִגְדֶּהָ

המנצח בשיר

אִם הָרִים מִמְּקוֹמָם יַעֲתִקוּ

חֲלָמִישׁ גַּם צוּרִים אִם יִתְפַּצְצוּ

עֲמוּדֵי הַצֶּדֶק כֹּל יִתְפַּלְצוּ

עֲבוֹתוֹת הַהִבְרִיחַ כֹּל יַעֲתִקוּ

וילחעלם

וַיִּלְהַעֲלֶם ! כִּמְשִׁלְתָּךְ חֲכָמָה יִסְתָּר

תִּמְרֵי אֶרֶץ אֵיתָנִים לֹא יִשְׁקוּטוּ

וּבִלְבַב יָמִים הַזֵּמִים הָרִים יִמוּטוּ

אַל תִּירָא ! צִדְקָתְךָ לְעַד עֹמְדָת

חֲבֵרַת הַמַּהֲלִים

נוֹרָה לְאֵל

בְּזִמְרוֹת לֹו נִרְיֵעַ +

יֹם זֶה בַּמִּקְהָלִים

אָמְרוּ תִלְלוּיָהּ !

נִפְתַּח הַיָּרֵךְ חַיִּיל .

מסלול הטבע *

שיחה שניה

אלרד

בואך לשלום / ברוך ה' ! הנה הנני נלכ פה מאז הנקרא ועד
עתה / והנני בכל דברך אשר למדתי יום אחרון / שניתי
ושלשתי אותם לבעבור יהיו חקוקים על לוח לבי לזכרון תמיד .
ועתה אחי הואל נא והודיעני עוד / ואני אברך את שמך בקול
תודה על כל טוב אשר גמלתני .

מירד

למה תדבר בדברים האלה ? הלא ידעת מן היום אשר נשאתי
לבי לתור אחר החכמה / היתה תשוקתי לא ללמוד לבד / כי
אם גם ללמד ולהועיל לזולתי / ועוב לי אם המעט אשר
הוריתיך יעורר את נפשך להבין עוד בפעולת ה' ולהכיר את
גדלו ואת ידו החזקה / מאלפי תודות אשר תקריב אלי / כי
באלה לא חפצתי . — ואולם ערם נבוא אל מולא הדבר ההוא
אשר החלוננו אחרון לדבר בו / אלמדך ואורך היום דברים
אחרים נשתי ידיעות נכבדות / אשר עליהם יסוד הדבר הזה נבוי /
ואלה הן : כח המקרבים אל המרכז (vis centripeta)
(אדר : צנטריפגט קראפט) / ולשני כח המרחיק מן
המרכז (vis Centrifuga אדר : פליה קראפט) . אפס
קצתם חשמו עתה ממני וכולם לא חשמו / כי ארוכים המה
מחוד והיום קצר מלבארם לך כ־אוי . ועתה תשית לבך לדברי /
שמרם בזכרוןך / ולא ימושו מפִּיך / כי יקרים הם למוצאי דעת .
הודיעני

* המשך המאמר לחודש כסליו .

הודיעני נא אהם / וכחותם על בני אשמים .

מידר

שמעני . אם נשים לב אל כל הנשמים (קערפר) * הנראים
ונודעים לנו על פני חבל הארץ / נראה כי סגולה אחת להם /
והיא שהם נוטים תמיד אל מרכז הארץ (אולי קערפר האבן
אייני נייגונג לוק וויטטלפונקט דער ערדי) ויתאמנו לנוח
בם / אם לא יהיה דבר מה המונעם להם ומונעם לנבדם לשטנם .
כי אם תבניה בידך גשם אחד / יהיה חי או בלתי חי /
גשם מקשי (פֶּטֶטֶר קערפר) או גשם זני (פֶּויטֶגֶר קערפר) /
ומרף אחרי כן את ידך ממנו / הלא יכול לארץ / אם לא
יהיה

* לחולת הקורא הוא אשר לא שז לנו מימיו לברי חכמות כאלה / אליהם
פה בדר הגשם / למען ידע כל הידברים הנכנסים תחת השם הזה . ואחרי
שהדברים האלה ארוכים ועמוקים במאד / לא ארחיב פה בנאורים / רק ארדע
אותם בדרך כלל כפי מה שאיריבם אמתו לכונת העין אשר בו אמתו עוסקים עתה .
ג' - הגשם הוא (א) התפשטות (דיו אומ-ההונג) שאורן ברוח ונקמה .
(ב) בלתי הכנס גוף אחד בו (דיו אומ-הדריינענדיקייט) דהיינו שלא
יהיה גשם אחד באותו הזמן עצמו גם באותו המקום אשר בו הגשם הזה . כי
אם תענון דרך דמיון חזיכת עין בתוך שניה / אל תאמר בלשון שרעץ היה הוא
במקום אשר בו השניה / לא כן / רק על ידי נשית העין מתחלף השניה
מקומה עתה קטן מלפנים ערב נעלם מה את העין / אבל מקום השניה אין מקום
העין / כי אין שני גשמים נזמן אחד במקום אחד (יער קערפר האט זיין בוחם
דער ריט) . (ג) העצלות (דיו טרעגהייט) והוא / שלא ישנה לעולם מעמדו
אם לא יהיה דבר אשר חוצה לו המכליתו לשנות . ולכן אם יהיה הגשם במנוחה /
יהיה תמיד במנוחה / ואם הוא בתנועה / יהיה תמיד בתנועה הריא וכליו המידים
התנועה / עד נוא יבוא כח אשר המכליתו לשנות המנוחה לתנועה / או התנועה
למנוחה . וכל אשר לו שלש אלה יקום בכלל גשם . ומזה העין כי האדם הקטנה
החיה האנוש העשן והאיר והדומה / כולם נקראים גשמים (קערפר) .

יהיה דבר אחר לנגדו לקבלו או למשען לו • וכן עשה אנחנו
 יושבים בה בדרך החרד והזקרקע הבית משען לנו / לולא המשען
 הזה / גם אנחנו נפול למטה • אין כל זאת כי אם בעבור
 נטות הגשמים אל מרכו הארץ לנוח שם • והנטיה הזאת קראו
 החוקרים בשם כובד (דיא טוועהרי) בעבור שנטיתם מכבידים
 על הדבר אשר עומד לנגדם ולמנוע נכילתם לארץ / עד שאת
 יהיה כח הכבדות יותר חזק מכל המתנגד ההוא / יכריחו בו
 באמת לסור ממקומו ולתת להם מקום לפול ארצה • כאשר
 תראה אם תניח אבן גדולה על עץ דק / תשבר האבן את העץ
 ותפול למטה • — ויאמרו החוקרים עוד כי סבת הכובד או
 הנטיה / כח אחד אשר נתן ה' לארץ הזאת ויקרא כח המקריב
 או דהמושך (דיא אגליהנדי קראַעט) כי הוא מקריב אליו
 מסביב כל הגשמים ומכריח אותם לנטות אליו • ועל פי
 הדברים

(*) רחמיה החלוקת בין גדולי הקרי לב / אם הכח הזה נטוי בעצם הארץ / או
 אם הוא חוץ לה / על ידי חומר ידוע (מיני גופים אמטריים) הלוחץ שני
 גשמים יחד להתקרב זה אל זה • כפי הדעה הראשונה יקרא הכח הזה בשם כח
 המושך • וכפי דעת האחרים יקרא כח המקריב • וכן נקראו החוקרים
 החולקים בדבר הזה בשמות האלה (אטטראקציוניסטרן / מיאטרוסטרס) • ומדי
 דברי זה זכור אזכור השגה היוצאת מלפני רישי היקר ל' ברוך • אלא
 נכתבו בעפרו הנחמד ראשית למורים (17 §) וזה לשונו • דע כי האל העוב
 העצום בכל גופים חיים או בלתי חיים כח עצמות אחד אשר יקרא בשם הכובד /
 וע"ה הכח הזה כל גוף נח ושקט במקום אשר ינוח אם לא יכריחו איזה מברית
 לעזבו ולתנועע אל מקום אחר וכו' • שנה זה (א) כמה שהכריח כח הכובד
 עם כח העצמות יחד / וכחוקים הנה במאור / כי סבת הכובד מכלל המושך ומקרה
 בגשם / והעצמות היא עצמות בגשם • (ב) כמה שהגדיר העצמות לאחר שכל גוף
 נח ושקט במקום אשר ינוח וכו' כחך זה אחר דעת הקדמונים אריסטוטלס
 וביעמו וכו' נטלה דעה זאת מהחוקרים האחרונים / וגדר העצמות הוא לדעתם
 כאשר הוריתי למעלה שכל גוף נח במקום אשר ינוח / ויתנועע בתנועה ההוא אם
 יהיה בתנועה / אם לא יהיה כח אחר המכריח לשנות מעמדו / וגדר היה קיומו וקבלו
 עליהם רוב החוקרים בימינו (חוץ כח מחקרים אחד) אשר להם עוד דרך אחרת
 להסביר

(קיא)

הדברים האלה לא יפלא בעיניך להשיב להשואלים / אשר שאלו
מדוע נקל להשליך אבן ממעלה למטה ולא נקל כמוהו לזרוק
ממטה למעלה / כי אם בדרך כח ?

אלהך

כאשר למדתי / נראה הסבה לואק לעין כל ונער יענו • כי
אם נזרוק דבר מה למעלה / אז אנחנו רוצים לפעול נגד
פעולת כח המושך / ולכן צריכים להניח בחנוכה הזאת לחת
כח / עד שיכיה מסת כחינו יותר ממסת כח המושך ; אבל אם
נשליכהו למטה / אך למותר יהיה כוחנו / כי די לתנועה הזאת
בכח המושך לבדו • — אולם שאלה אחרת אנכי שאל
מאתך / אם כדברך כן הוא שהכח הזה לבדו מסוג הנטיה
או הכובד בגשמים מדוע צריך כח יותר בהגעת אבן מתת כח
בהגעת עץ אשר שזו כבולל לאבן ? או דרך כללי / מדוע
ישתנה הכובד בגשמים ויהיה גשם אחד כבד מהשני / הלא
סבת הכובד אחד הוא ?

מידך

כן היתה במחשבתי לבאר לך גם את זה אף אם לא שאלת
כזאת • ועתה שמעני • באמרם שכל הגשמים נמשכים על
ידי הכח הזה / כונתם לאמור / כל פרטי וחלקי החומר
בגשם (כי החומר הוא עצמות הגשם) נמשכים ממנו / ולא
הגשם ככלל לבדו • ואם כן כפי רבות החומר בגשם כן יתרבה
חלקיו / ופל כן יתרבה גם משיכתו / והוא כובדו • וכן הוא
בהדמיון אשר הבאת / כי כמות החומר באבן רבה מכמות
החומר בעץ אשר כמדתו וכבדלו / ובעבור זאת נמשך האבן
יותר

הפירוש מה • עינינו מזה בספר המכונה ברייתא מן אייט דיושטי פרינלשטין / באגרת
השטעניס וזשטעט • ובספר אשר כתב הכלוסוף האדון וואלף / המכונה : פרינלשטין
גדלנקן פאן גוטט / דער וועלט אנד דער וועלט דעם זעלבן 620 • 610 ובספר
ספרי מכלול הטבע / ומחזא דברי קטנס • ועל הכלל הזה נזכר רוב הלמודים
בהכחית התנועה (אפולוניק) •

(קיב)

יותר למטה מן העץ ויטערך כמו כן כח יותר להרחיקו מן
הארץ . וכן יהיה נטיה או כובד הוכב יותר מכובד הנסקף
(אם יהיו שניהם שווים בגודל) מפני שכמות החומר בזה יותר
מכמות החומר בכסף . סוף הדבר הכובד ישתנה כפי כמות
החומר בנכס / אם מעט הוא או רב .

אלדר

שמחתי אלופי ומיודעי שמחתי ! כי עריבים אלי דבריך
מאוד . אך אם מלאתי חן בעיניך אשאלך נא אך הפעם שאלה
קטנה / וגדולה היא אלי . הלא אמרת כי סגולת הנטיה
מיוחדת לכל הנשמים אשר בארץ / ומדוע יעלה איזה נשמים
למעלה אף בלתי כח אחר המכריחם לעלות / כהעשן אדים
וקטורים ? אמור נא אחי מה זאת / מדוע לא נמשכו הנשמים
האלה מהכח המושך ולמה יגרעו מהשאר ?

מירר

הטיבות לשאול . ובאמת המחקרים הקדמונים כאשר ראו
שעשן ואדים עולים למעלה / ושאר נשמים יורדים ונופלים
למטה / נורו אומר שיש שני מיני נשמים / המין האחד
כבדים בטבע והשני קלים בטבע / כי קלרה ידם מלהשיב על
זאת כראוי . אך המחקרים בימינו היטיבו לדבר ויאמרו כי אין
נשם קל בטבע רק לכולם יש כובד / פעם מעט פעם הרבה /
כפי כמות חומרו כאשר הגדתי לך / והשמות כובד וקל /
רק שמות מטורפים המה בנחיתת שני נשמים / אשר לאחד
חומר יותר מלשני . ואולם בטבע זאת יעלה העשן ולא יכול
למטה / מפני שהוא נשוא מהאוויר אשר במעגל הקיעור
(אטמוספירה) כי כמות החומר בהאוויר יותר מכמות החומר
בעשן או אדים / ולכן גם כובדו יותר מכובד העשן / והוא
למשען לו ; אמנם אם יתרכבו האדים והיו לאגלי מטר או כפור
או שלג והדומה / אז יהיה כובדם יותר מהאוויר / ואז יכלו
למטה . ואל תתפלא על זאת כי יש לנו כיוצא בו / הלא
ראית אם תשליך עץ בתוך נהר יעלה למעלה וינף על פני
המים / והלא העץ הנה בנודחי מגשמים הכבדים הוא ? גם
אם

אם תשליך בחוך כסף חי (קוועקוילבר) עופרת גדול ונחשת
(אם יהיה כמדת כסף חי / דרך דמיון זרת על זרת ברוס
זרת כסף חי וכן עופרת או גדול וכו') ישיבו המתנות האלה
עלינו ולא יללנו למטה / אין זאת כי אם שקל ינשא מהכבד
וחומר בכסף חי יותר מהחומר במתנות האלה • והנסיגון העיר
כי כינים דברי המחקרים האחרונים / כי אם תשאוב האויר /
ממקום אחד על ידי הכלי השואב את הרוח (אֶוֹטְפוּאפִי) אז
תראה כי באותו המקום יפלו גם העשן גם הקטורים • והוא
קדבר אשר דברתי / נפילת העשן נכחד מחמת האויר — • ואשרי
הודיעי אותך זאת / תראה איך נוטלו האנשים אשר יראו
לנפשותם לאמור אם השמש במקומו עומד והארץ תתנועעו ונסוב
על יריה / איך נוכל לעמוד עליה / הלא נכול נכול גם
אנחנו גם בתינו ממנה ? • • •

אלדר

לא אחד מעם אחי יקירי כי גם בעיני היתה נפלאה זאת
מימים ימימה / ולא מלאתי מרגוע לנפשי • ואם אמרתי
הארץ עומדת וכל הסוב / דמנתי לאנשים היושבים ממולי תחת
כפות רגלי המנונים (אנטיפארטן) • ואולם עתה הוריתי כי לחס
דמנתי / כי איך יפדו הנשמים הלא הם נמשכים ממרכז
הארץ מכל זה ופיהם ? ואנה יפלו / הלא הנפילה רק אל
הארץ ולא מן הארץ ? ועל כן לא אירא עוד בסבוב הארץ
ולא אחת !

מירד

כדברייך כן הוא • אי אפשר נפילת אחד מגשמי הארץ / מפני
שאין אחד מהם למטה • כי שם מעלה ומטה רק בבחינת
המדבר / ולא בבחינת הארץ • ואנחנו נאמר על כל דבר
המתרחק מן המרכז / שהוא למעלה / ועל כל דבר שמתקרב
אל המרכז שהוא למטה • אם יהיה אדם אחד על הר גבוה /
נאמר שהוא במעלה / מפני שהוא רחוק יותר ממרכז הארץ
כמו אנחנו / אבל אם יעמוד איש בצור עמוק נאמר שהוא
למטה / מפני שהוא קרוב יותר אל המרכז • ואשרי שכל

(קיד)

גשם מתקרב יותר אל המרכו כפי יכולתו / בעבור זאת.
 נוזלים המים ממעלה למטה / דהיינו ממקום רחוק מן
 המרכו אל מקום קרוב אל המרכו . ואם יהיה ביכולתנו לחפור
 בור עמוק בארץ העובר על מרכזה / אז יהיו האנשים החופרים
 בנחיתת ירידה עד צואס אל המרכו / ובעצמם את המרכו
 יהיו בנחיתת עליה מעטס אשר אמרתי .

אלדר

בי אחי ! בדברך מן הנור הזה / זמיתי אם יהיה בור עמוק
 כזה ונכל שמה גשם אחד / לא יכול רק עד המרכו / ובצואו
 לגשם יהיה תלוי ועומד / כי אי אפשר לו לעבור ולהתרחק
 מהמרכו / כי אז יעלה למעלה / וזה יהיה נגד חוק הטבע .

מידר

שמחתי על אמרויך האלה / בראותי כי שמת עיניך ולבך על
 דברי / וחקקת אותם על לוח לבך . כינים דנריך ואין בהם
 נפתל / וכן הניא החכם ר' יוסף שלמה קאנדיא בספרו מעין
 חתום גשם אריסטוטלעס / וזה לשונו : ,הכתב אריסטו גשמי
 לשמים שאלו היה הכדור הארצי נקוב עד מרכו או מעבר
 לעבר / הנה הכדור הנופל בו לא יעבור ממרכו והלאה כי שם
 מקומו וכו' ואין הנדל אם הוא עפר או מים שמוכרחים לעמוד
 שם ותלויים באויר עכ"ל" (*) — והנה לא לבד שיסתנה
 המשיבה

(*) החכם האדון אייזיק הובית מזהה כי הכובד אין עוזמות לגשם / כי אם נניח
 הגשם בתוך המרכו / לא יהיה לו נטיה כלל למטה / ולפי זה לא יהיה לו
 נס כובד / ואם כן נראה שאין הכובד עוזמות לגשם . אבל לפי קויר שכלי לא
 יספיק המופת הזה / כי לא באות לאמור על הגשם הזה שאין לו כובד כלל בכוח /
 לפי שלא יראה עתה בו בפועל / הכי נאמר ד"מ על האכן בראשית ש"ן לו בח
 להמשיך את הנדל אליו / בעת שהיא מונחת בזוית / ואין לה כרגל להראות כמה
 זה בפועל ? אמנם יש מופתים אחרים על שאין הכובד עוזמות לגשם / אלא
 שאין כאן המקום להאריך בזה .

(קמו)

המשיכה כפי מות החומר / כי אם ישנה גם כן כפי רחוק
הנשם מן הארץ / דהיינו כל זמן שיתרחק יתמעט משיכתו /
וכאשר השבילו וקרו המחקרים האחרונים על זאת מלאו /
סערך התמעטות המשיכה בערך המרובע מן הרחוק • דרך
דמיון אם יהיו שלשה נשמים הא' רחוק פרסה אחת והשני שתי
פרסאות והשלישי שלש פרסאות / יהיה מעוט המשיכה של
השני ד' פעמים (בהיות ד' המרובע של ב') ומעוט המשיכה
של השלישי יהיה ט' פעמים פחות מן הראשון (בהיות ט'
המרובע של ג') וכן נשאר • ולכן אם יהיה נשם אחד ד"מ
אנן אחת רחוק מן הארץ כרחוק הירח ממנה / יתמעט משיכתו
מאוד / וכבר הגדתי לך שהמשיכה תסוגב כגוד / ואם כן
יתמעט גם כגוד במאוד • ומעתה לא נחשוב אם יהיה כגוד
אנן אחת המונחת על הארץ ג' אלפים שש מאות לטראות / כמה
יהיה כגודו אם יתרחק מן הארץ כרחוק הירח ?

אלדר

כאשר למדתי יהיה אז משקלו רק לערא אחת • כי האנן הוא
רחוקה עתה מן מרכז הארץ כמדת חצי קוטר הארץ (עדרדוא)
אצטר) והירח רחוק מן הארץ שלשים קוטרי הארץ שהם ששים
חצי קוטר / ואם נכפיל ששים פעם ששים (כי כאשר הוריתי
יתמעט המשיכה כפי המרובע של הרחוק) יעלה לסך ג' אלפים
שש מאות / ובסכום הזה יתמעט משיכתו • ואחרי אשר
היתה לפני ג' אלפים שש מאות לטראות נחלק זאת בסכום
הנוכח / ויבא לערא אחת •

כיודר

ומה יהיה כגודו או המשיכה / אם תרחק האנן כרחוק השמש
מן הארץ •

אלדר

אז תהיה המשיכה מעט מאוד וכאין נחשבה / כי מרחק השמש
מן

(קטז)

מן הארץ שלש מאות פעמים יותר ממרחק הירח מן הארץ *) ,
שהוא שמה עשר מאות חלי קוטר הארץ / ואם נרבע המספר
הזה יגיע לסכום שלש מאות וכ"ד רבוא וכל כך יתמעט משיכתו .

מירד

אך דע . אף שראית בעין שכלך ושפעת שמיכת האנן אל
הארץ תתמעט מאוד ברחוק גדול כזאת / מ"מ השכילו וחקרו
המחקרים / ובראשם החוקר המפורסם גייטזן איש בריטאניה
ומלאו סכח המקריב או המושך אינו מיוחד לארץ לבדה / כי אם
גם לכל גשמי וזאת השמים / כמו שמש הירח מאדים שבתאי
וכולי / גם כל צבא השמים וכן הארץ מושכים זה את זה בחליפות .
וכולם נמשכים בפרטות מן השמש אשר מקומה באמצע בנחית
בלגלי השאר . ואל תפלא בעיניך זאת לאמור הלא הגשמים
הקלה רחוקים זה מזה במאוד ואיך יושכו ? כי / אם תשים
לבך לגשמים האלה תמצא שכמות החומר בהם רבה במאוד /
וא"כ מה שנמשך על ידי הרחוק / נשלט על ידי כמות החומר /
ואחרי שכמות החומר בשמש יותר מכמות החומר בשאר כוכבי
לכת (פלאנעטן) על כן הוא מושך אותם אליו . ואולם הירח
אשר אינו רחוק כל כך מן הארץ כמו שהוא רחוק מן השמש /
וגם כמות החומר בירח קטן מכמות החומר בארץ / על כן
גמשך הירח תמיד אל הארץ ולא יעוצה לעולם (כי כח הנוסכה
בארץ יפעול יותר בירח מכח המושך בשמש אליו / מפני שהוא
קרוב יותר לארץ .) ולא עת היום לבאר לך כל זאת באר
היעיב / כי כאשר כבר הגדת לך / הדברים האלה ארוכים
ועמוקים מאוד / וגם המה יולאים מכוונתנו בזה הענין / אולי
בפעם אחר אשכילך ואורך כל זאת / ואולם כעת לא אשמיך
רק את האורך לעניננו והוא שכלל כוכבי השמים יש כח המקריב .
אשר על ידו המה נמשכים זה לעומת זה (והוא הנקרא בשם
כובד

* - יש דעות שונות במרחק השמש מן הארץ / כי אינה אנשים ירחיקו אותה עוד
יותר / אך לפי שהוא יולא מכוונתנו עתה / לא אנכר זאת .

כבוד הכללי או כח המושך הכללי מוגמלי גראוויטאציון
אדר מוגמלי אטראקציון . (ופעולה המשיכה של ירח
אל הארץ , וכן פעולת משיכת הירח את הארץ , יותר חזק
מפעולת שאר הכוכבים עליהם מפני שהמה קרובים יותר .

אלדר

לא אוכל להתאפק מלשאלך עוד / ואם מאתני חן בעיניך אל
תשיב פני ריקם . הנה אמרת שכל המושך מיוחד לכל לכל
השמים / ואם כן לא ידעתי מדוע לא יתקרבו בשמי השמים
זה לזה והיו לאחדים ? הלא אתה הוריתני שפילת האבן לארץ
יהיה רק בעבור כוח המושך אשר בארץ / ואם כן מדוע לא
יכול גם הירח על הארץ או שניהם על השמש ?

מירר

זדקק שאלתך / וגם אני זמתי שתשאלני כזאת / על כן הקדמתי
בפתח דברי לאמור לך שיש עוד כוח המרחיק מן המרכז .
ועתה אבאר לך אותו / ואם תסכים ותשמע לדברי / תכיר
בו גדולת וחכמת הנורא / ותנעם לנפשך מאוד מאמר החכם
ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה . — הנה עיניך רואות
אם תרים אבן אחת בידך ותרק ירך ממנו / תפול האבן הואת
על הארץ דרך קו נגב וישר / ואולם אם תזרוק האבן לזדדים
או תפול ארצה דרך קו עקום . והשנה לזאת היא / בעת אשר
תזרוק לזדדים יהיו שתי כוחות הפועלים על האבן הואת .
הכח האחד הוא כוח המושך אשר בארץ / והכוח הזה רוצה
להעמיד האבן אליו ולהכריח אותה למטה / ואולם על ידי כח
התנועה אשר נתת להאבן להתנועע לזדדים יוכרח האבן להתנועע
לאותו נד אשר לאו זרקת אותה רחוק מן הארץ / וכח התנועה
הזה הוא אשר נקרא בשם כח המרחיק מן המרכז / כי רצון
הכח הזה הוא להרחיק האבן מן הארץ ולא להעמיד אותה אליה /
אך אחרי שכל המושך בארץ יותר חזק מכח התנועה הזה אשר
נתת להאבן / על כן נרדף האבן להעמיד אל הארץ / בעת
אשר

(קיח)

אשר נאבד כח התנועה ממנו / וישאר אך כח המושך לבדו .
ולכן חלק דרך עקום / כי מעט מעט יחלש כח המרחיק ויבצר
עליו כח המושך / ועל ידי תגבורת הזאת יתקרב מעט מעט
אל הארץ עד אשר יוכל עליה . ועתה אחי אמור אחת אם
יש בכח האדם לתת להאנן הזאת כח התנועה ללדדים כל כך
עד שיהיה הכח התנועה הוא או כח המרחיק הוא שזה בערכו
לכח המושך אשר בארץ / אמור נא התפול האנן הזאת ארצה ?

אלדר

על פי דבריך האלה חשבתי למשפט שלא תפול ארצה / רק
תהיה חוזרת ומסבבת סביב את הארץ / לא תקרב עליה ולא
תרחק ממנו יותר רק תהיה ברחוק שזה כאשר היתה בתחלה /
מפני שכן המושך מתנגד לה לבלתי התרחק עוד יותר מן
הארץ / וכח המרחיק מתנגד לה לבלתי התקרב עוד יותר
אל הארץ / ואחרי ששתי כחות האלה שוים בערכם / אם כן
כל אחד לא יכול לבטל את חברו / ולכן תסובב סביב את
הארץ . אך / איך יהיה ביכולת בן האדם לתת כח התנועה
כזאת שיהיה שזה לכח המושך בארץ ?

ביותר

כדברך כן הוא / מה אנוס לפעול כזאת . ואולם יד ה' אלהים
אשר ברא כל מחין / היא יכלה לעשות כזאת / היא עשתה
ותוכל ! כי כאשר ברא ה' אלהים את הארץ וכל צבא השמים /
העניע את השמש במרכוס וילך לכוכבי השמים והארץ שיתנועעו
לדדי השמש / ועל ידי זה נתן להם כח המרחיק להתרחק מן
המרכז שהוא השמש / אך בעבור כוח המושך אשר העניע בשמש
אשר על ידי יושבו כל צבא השמים אליה / לא יכלו להתרחק
כלל ממנו / וה' אלהים שקל בחכמתו ובידיעתו העליזנה שתי
כוחות האלה בפלס ומאונן דרך ונתן לשתיים ערך שווה /
דהיינו

(קיט)

דהיינו שנתן לשמש כמות חומר כפי מסת חוקת התנועה אשר
נתן לנשא השמים כדי שלא יבעל כח אחד את חברו • כי אם
נתן לשמש כמות חומר מעט מאשר בו עתה / יהיה גם כן
כח המושך בו אין חזק כל כך / ואם כן יגבר עליו כח התנועה
או כח המרחיק / ויכריח הכוכבים והארץ להרחיק מן השמש
הלוך ורחוק ולא יהיה לנו שוכני הארץ הזאת עוד השמש לאור
יומם / וכנפיה אין עוד לנו למרפא וכנהג רבות ; וכן להפך
אם נתן לו חומר יותר / יהיה גם כן כח מושך אשר בו יותר /
ואז יגבר על כח המרחיק ויכריח אותם להטות אליו ולנכול
עליו / ואז נהיה אנחנו וכל הכדורים על הארץ הזאת לחרבות
ולדראון עולם / כי מי יוכל לעמוד מכני האש הגדולה הזאת
אשר בשמש ? אך הוא לבדו יכול לכלכל כל זאת במדה ובמשקל /
ולכן המה רחוקים זה מזה עוד כאשר היה בתחלה ולא ישתנו
עד עולם • ומה תקיש על השאר / גם על הארץ עם הירח /
כי חזק אחד להם / והחזק הזה נקרא בלשון העמים (דאט
גראטי גלייבגוויכט דער גאטור) • —

אלרד

מה רבו מעשי ה' / ומה נעים מאמר המשורר / השמים
מספרים כבוד אל ומעשי ידיו מגיד הרקיע • ועתה בוא /
אחי ! . . .

מידר

כתר לי זעיר ואראך עוד ב' תמונות אשר באמתחתי / העתקתים
מספר מסלול הטבע לחכם אחד מחכמי העמים / והנאחזים
פה למען הראות לך באר הטב שבת תנועת השמים בעגול /
ולבעבור יהיו הדברים האלה אשר הנדתי לך מתנועת נשמי
השמים ועטם סגובם בעגול חקוקים על לנך / ולא יזעזעו משם •
ואקדים לך לזה שתי הנחות •

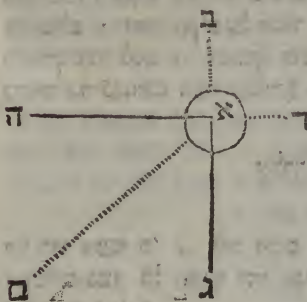
הנחה ראשונה • כל גשם אשר יוכרח ע"י כח אחר להתנועע /
יתנועע

(קב)

יתנועע תמיד בתנועה ישרה / דהיינו על קו ישר ולא מעוקס / אם לא יהיה דבר אחר המכריחו להטעקס / וזהו אשר נכנה בשם מגבות התנועה / בלע"ז (דיא דירעקליאן) .

הנחה שניה . אם יהיו שני כוחות שוים בערכם / הפועלים בגשם אחד להניע אותו תנועות שונות / או יתנועע הגשם לא כראון הכח הזה גרידא / ולא כראון השני גרידא / כי אם ילך דרך אחר אשר הוא רחוק בשום מן שני כוחות האלה / והוא קו אלכסון הנקרא בלע"ז (דיאגנאל אינע) / כאשר תראה מתמונה הראשונה הזאת .

אלהר

ראיתי / אחי ! ראיתי .
הנה א' הוא הגשם / ב' הוא כח אחד אשר ירצה להניע הגשם א' דרך קו אג . ואולם הכח השני ד' ירצה להניע אותו הגשם דרך קו אה / ונחיות ששתי הכוחות האלה שווים בערכם על כן יתנועע הגשם דרך ממוצע לשניהן והוא קו אלכסון אה .

מידר

יפה דנת . ועתה שים פניך גם לתמונה השניה הזאת / תלמוד ממנה סבת תנועת האנן בעגול אם תקשור אנן אחת בחוט ותניע את קצה החוט בידך / כאשר ראיית זאת כמה פעמים בידי נערים וילדים / אשר קוראים הדבר הזה בשם הקולע (דיא טליירר) .

וזה

(קבא)

זה באור: א הוא קלה החוט ביד הנער / ב האבן אשר
 בקלה השני • והנה נעת אשר יתחיל הנער לבניע את האבן
 ד"מ ממטה למעלה / חלך האבן נכח התנועה הואת לבדה
 דרך קו ישר בג (הנחה ראשונה) • אולם יד הנער האוחזת
 בקלה השני של החוט / היא מושכת את האבן הואת אליה /
 וכפי כוח המשיכה הואת לבדה חלך האבן דרך קו ישר בא /
 ואם שני כחות האלה שוים בערכם / ואין אחד מהם יכול
 לבטל כוח השני / אזי צריך האבן ללכת דרך אלכסון שנייהם /
 והוא קו בב (הנחה שנייה) • ועתה נניח בנוא האבן לנקודת
 ב שתבטל אז משיכת היד / אזי תשאר מבמת התנועה על קו
 ישר בג / אבל באמת כח היד במקומה עומדת למשוך עתה
 האבן דרך בא / ומאזערפות הכוחות האלה תולד עוד מבמת
 האלכסון בב • וכן הענין תמיד / בכל נקודת ונקודה תשתנה
 מבמת התנועה מקו ישר לקו עקום / כי בכל דיע ודגש ישמעו
 מבמות אב ובג / אשר ע"י האזערפותם תולד השלישית בב /
 אבל שתי הכוחות שוות בערכם תמיד / כל עוד שלא יקלר
 החוט

(קבב)

החוט ויהיה ברחוק שיה מן היר שיה המרכז *) , ולכן סובב
סובב הולך האבן דרך עגול שלם . בינות אחי ! בינות ?

אלרד

בינותי . ולמען הראותך זאת אקים ענין התמונה הזאת על
סבוב הירח סביב לארץ , ואומר : א תורה על הארץ , ב
על הירח . והנה כח המושך אשר בארץ תמשוך את הירח
אליו דרך קו ב'א , אך מגמת התנועה אשר העביר ה' בתחלת
הבריאה ב'הירח , ואשר קראנו בשם כח המרחיק , היא ד"מ
קו ב'ב , ואחר ששני הכוחות האלה שווים ולא יגבר האחד על
השני , תולד מגמת העגול בקוים ב'ב , והירח עוד במקומו
רחוק מן הארץ כאשר היה בתחלת הבריאה , כמו שהאבן לא
תקרב אל היר .

מידר

יפה דברת . דהיינו , כמו שהכח המושך לא תתרגם שם ,
בעבור מניעת הקרוב ע"י אורך החוט , לכן לא תקרב להיכך
בגדון שלפנינו הירח אל הארץ , בעבור מניעת רבוי כח המושך .
כי הקרבות ורבות כח המשיכה הן בהלטרפות תמידית ומסכנות
זו את זו . וכן הענין ג"כ בסבוב הארץ וכל כוכבי לכת סביב
לשמש .

אלרד

אלף תודות לך , רעי ! על אשר פקחת עיני בלמודים יקרים
כאלה . ועתה בוא נא , ברוך ה' ! ואכול אחי לחם בזהרים ,
ונתעודן שם בחצרת מרעים .

מידר

אנכי אעשה כדברך , ומחר כעת הזאת אשמיעך את יתר
הדברים מענין רבות ומסרון המים .
אהרן האלילי .

(הישאר ברכים הבאים)

*) כי לולי כן יתרגם ע"י הקרוב כח המשיכה ויגבור על כח המרחיק .

מ ש ל י מ ו ס ר

הואב הוקן

אהה ! ה' / אתה רחום על כל מעשיך / לא תחזק במוט רשע
 כי אם בשונו מדרבנו וחי / רחם נא עלי / עוני גדול מנשוא /
 רבו פשעי / עצמו משערוני / וכבדו עלי כמסא נדיר לא אוכל שאט /
 לדם נקי ארפתי / שיות תמימות אלה חף מפשעים / נעדרו
 מכל כלי ננף לעמוד על נפס / היו טרף לשיני / בקר שללתי
 עד / ועד ערב לא שבעתי בשר / הו ! הו ! לבי חס בק /
 מה אומר לפניך שופט דרך ! הכמעט השפעתי / לא חוכל
 קוס / אך מודה הנכי ועוזב / מות ירפני / אם אטרף עוד
 שה תמים ונאן תועה / נרעב אמות / רק בשר חי פנוול יהיה
 לא ירצה לפני / לכן ה' אלהים ! חוסה נא ! כי לא חמון אתה !
 כה לעק ואב אשר נפלו שניו ונעלו לו הטוחנות .

אל תרמני / רשע ! אם הנחם תנחם .
 כי לא מנקיון לבב רעוזב פשע :
 אך כעת נשללו ממך כלי רשע .
 למועד ישובו הנחם מרהנחם .

י - ר

מ כ ת ם

(לשלמה)

אלף נשים / המלך ! לקחת
 אישת חיל מי ימצא אמרת :
 לו רק אחת מיהנה לקחת
 אישת חיל מצאתי אמרת .

א - ה

(קבה)

בקורת ספרים חדשים

מעלת איכה עם תרגום אשכנזי ובאור מתורגם
ובבואר על פי אחרון בן וואלקה הבר להברת
שוחרי הטוב והתושיה • ברלין בדפוס חברת
נערים / התקומח (מקחו 8 גר') •

כונת המגלה הזאת היכה בנודאי לתועלת עם ה' גם לאשר
נשארו בארצות העמים אחר גלותם מארץ ישראל /
גם לבניהם אחר יחיהם ולחור האחרון • כי כל דבר הנעשה תחת
השמש / להיות למוכרת את אשר כבר הירה / יהיה הדבר
ההוא מלכת אבן או עץ מעשה ידי אמן כאשר עושים לזכר
גבורת איש חיל במלחמה ויקרא בל"א (אין דענקאאל) או יהיה
המוכרת הזאת / רק דברים חקוקים על ספר אשר יקרא בשם
(דענקאריבט) אין כונת העושה לתועלת העבר / כי מה יועיל
דרך דמיון לחי גבור חיל אחרי מותו אם בכל מקום מוקטר
לשמו ? הלא אין לו עוד חלק ונחלה בתוך החיים ! רק כונת
העושה לתועלת העתיד / למען שיהיה האיש הזה למופת
לאנשים אחרים אשר עודם חיים / ויתאמרו ללכת בדרכי האיש
הזה • וכן הדבר הזה במגלה זאת • כי בקראם הקנות האלה
יחפוש רוחם לאמור : על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת /
על מה נתן יעקב למשיחה ישראל לבנוים ואת נחלתו לתנות
מדבר ? וינינו על עובד את ה' ולא הלכו בדרכיו / או יכנע
לזנב וישנו אל ה' וירחמם כרוב חסדיו • ובצנור הכונה
הזאת / חבר את הקנות דרך שירי כדי שיכנסו הדברים יותר
בלב הקורא והשווה / כי כאשר נודע ספסל יותר מלינת שירי
מהגדה פשוטית / כאשר בארצתי בואת במקום אחר (עיון
במאסף לחודש כסליו בשנה זאת בעקירת לש"ה) וגם בעבור
זאת יקד אותם על חרושים הסולפים על סדר א"ב / כי על
ידי הסדר הזה / יכלו ללמוד השירים על פה / ויהיו רגילים
בהם

נפש / לאמרם תמיד ולמורד בואם את לנש להשנה שלימה .
 ואולם הנסיון יעיד שכל דבר אשר לחומלת ההמון דרך להיות
 יקר ולא מורגל בניהם / כי על דבר המורגל מאוד לא
 ישימו לב כלל / כמאמר הנודע / הרגל נעשה טבע . ולכן
 יראו חכמים הקדמונים / אם יקוננו הקנה הזאת תמיד /
 תהיה בעיניהם כמלות אנשים מלומדה / ידברו בניהם / ולבש
 כל עמם / על כן התקינו לקדש לזאת רק יום אחד בשנה וכזה
 תשעה למדש אם ביום שנשרף בית אלפים בירושלים / וע"י
 כן יהיה הקנות האלה כחדשים בעיניהם / ויכורדו אותם להסיר
 רוע מעלליהם וליראה ולאסנה את ה' . ואם הללויה הכונה
 זאת בימי חמיו / היא לא תללם בימינו ובדורות האלה .
 כי מה יועיל הקנות האלה הכתובים בלשון עברי בימינו ? הלא
 כשפת נכריה נחשבה בעיניהם ? ומה יועיל דרך השירי אשר
 עמל ויגע המקונן בו / לאנשים האלה אשר מעולם לא טעמו
 טעם שירי ? וכן ראיתי העם הזה יושבים בבית חפלתנו ונוכחים
 בני רב / והיה כי אשתל אותם לאמר על מה אתה בוכים ?
 אין אחס ידע להשיב תשובה נכונה וראויה / כי זה בוכה לפי
 שראה את אביו ואת אחיו בוכים ביום הזה ויבך גם הוא עמם /
 וזה יבכה בחשבו את אהבתו עוד על אדמתנו כנתיילה / אני
 הייתי שר ושופט או מושל / ועתה חסרתני כל ועל הנש כנסתי
 לי כסף וזהב / ועל חנם יקראו לי קצין העם . ואין אחד
 מהם שם על לב את כונת כותב הקנות האלה אשר זכרתי
 למעלה . אין כל זאת בי אם בעבור חסרון הכנה הקנות
 האלה כראוי . ובעבור זאת לבדה חייבים אנו להודות בפס מלא
 לריעים היקרים המוניאיים המגלה הזאת מתורגמת לאור .
 ומה טוב ומה נעים אם תהיה המגלה הזאת עתה ביד כל
 המורים והמלמדים בעם / להסיר המסוה מעל פניהם אשר
 היה עליהם עד עתה . ואולם חיוה דברים אשר זריכים תקון
 לדעת אריגה הנה / אולי כשנגה ילאו מלפני המתרגם .

פרשה א' פ' א' איכה ישבה בדד / תרגם ר"א אך ויח
 ליגט ויח זא איינואק . לאידעתי מרוע
 שנה התרגום מכונת הענין בלשון העברי / כי שם אמר 'ישבה'
 שהוא

(קבו)

הוא יוצן ? הלא נודע כי מליצת השיר משתנה מאוד ממליצה פשוטית / כי המליצת השיר יכול המסורר ליחס כל איכות נפשיות אף לדברים בלתי חיים (כאשר כחב זאת המתרגם בעצמו בפרשה ב' על פסוק אני הנבר) ואם כן אף שאין נהוג במליצה פשוטית לאמור דים טשארט ילצ / הרשות לאמור כן בשיר / אחר שדמה את השיר לאלמנה היושבת בדד • וכל זמן שיכול המתרגם להיות נאמן בתרגומו טוב יותר •

שים פ' ה' עילוליה הלכו שבי : תרגם איהרי שפרעטלניגי גאמאן פאר זיך הער טרייבט / חטא באמת נגד יופי המליצה • כי זה כלל מונח בכל עת אשר נתחיל במליצה לדמות מוחם אחד לזויר מה / זריכים אנהנו לדבר מהמוחש הכוא באלו הוא הזויר עצמו / דהיינו שניחם לזו כל הדברים המיוחסים אל הזויר ההוא • ואם תרגם עוללים שפרעטלניגי ודמה בזה הדגים לענפים / לריך גם הוא לשיים בדמיון זה וליחס אל העוללים הדברים המיוחסים לענפים • לריך דמיון שיאמר הענפים נכרתו או נבולו / אבל לא נוכל לאמור עליהם שהלכו שבי כי זאת מיוחס אל עוללים ולא אל ענפים / ולכן היה יותר טוב אם הניח בפשטנו בלשון העברי איהרי קיער גאמאן וכו' •

שים פ' וי"ן באילים לא מצאנו מרעה, גלייכן הונגריגן רעהן • התרגום אינו כשר בעיני מסתי סבות (א) אינו מספיק לטונת המסורר העברי כי הוא אמר לא מלאו מרעה רק לנעבור סבב אחריו וילכו בלא כח, כי הסליכה הזאת היא המסובבת מחשרון מרעה בכל מקום • אבל אם נתרגם בתרגום הזה (הונגריגי רעהן) נאמר יופי המליצה / כי יש אילים רעבים ונכל זאת ילכו בכח • (ב) הוא נגד חוקי השיר • כי המתרגם הזה / המיר בתרגומו לזויר מוחש (איינן אנשווערן בגריץ) הנאמר בלשון עבר / והוא לא מלאו מרעה / עז לזויר מופשט או מושכל (אבשארקטן בגריץ) והוא (הונגריגן) • כי כל עוד שנוכל להשתמש בשירים בלזרי מוחשות יותר טוב •

שים, שים וילכו בלא כח תרגם / דא קראמאלא פאר דען יעגר פוהן • לא ידעתי לכוונתו / כי אם המה בלא

בלא כח איך
וואנקטן
עומק כוונת
שים פ' מ
שים שים

יותר כיה
פאן

פרשה

פיינער גא
חמקו שיה
הלך בנחשו
זיין פיינער
יכול הוא אל
הוא ! וגם
כה דד כל
אונל להנין
התרגום
והוא ראה
גם שכן
העברי ע

פרשה

געהן
טראכט
ופה ראה
טראכט

מפני שה
ואחרי ש

(קב"ה)

בלא כח איך יכלו לנוס ? מדוע לא תרגמו כפשוטו (י"א
וואנקטן) אשר מורה על הליכה בעיפות מבלי כח ? וזה הוא
עומק כוונת המקרא .

שם פ' ש' טובאחא בשוליה אלמ-אבר איהר אונגלאהט .
יותר נחם ונקיה לתרגם איהרי אונריינקייט .

שם שם , ותרד פלאים , דארוק פיל י"א זאנדרבאר .
האר הפעל הזה לא סייד לדעתי כלל לפעל פאלן ,
יותר היה ראוי לתרגם כזה : אויטרארדנטליך וואר איהר
פאלן , י"א האטטי אויך ניכט איין טרעסטער .

פרשה ב' פ' ד' באוהל בת ציון שפך כאש חבתו, תרגם
המתרגם אונד טייט גריס אין ליון אויס ,
פייערט גלוט . וכתב בנאורו בשם רש"י כן חבור המלה , שפך
חמתו שהיא כאש וכו' וכן תרגמתי . לא ידעתי אנה לב המתרגם
הלך בכתבו זאת ? הלא לפי הנאור הזה צריך לתרגם אונד טייט
זיין פייאר גריס אויס , או זיין ברעננדן גריס . ואיך
יכול הוא לאמור על פי הנאור הזה וכן תרגמתי ? הלא נהפוך
הוא ! וגם מה לו ולהמלה , פייערטגלוט ? הלא היא עומדת
פה ביד בלי קשור וחבור , וקשה לשמע אונן ! סוף הדבר לא
אובל להנין זאת ! ולבי אומר לי , כי יד אחר נגעה בזה
התרגום (אולי יד המניה כאשר יקרה זאת כמה פעמים) ,
והוא ראה להטיב עם המתרגם , וסיד להכך כי הרע לעשות .
גם שכן בזה המקרא לתרגם המלה באוהל , וזה יכון המשורר
העברי על בית המקדש . וכפי תרגומו יהיה הכונה על העיר .

פרשה ג' פ' א' אני הגבר ראה עני . תרגם ר"א איך
בין דער זאן דער דאט פלענד זעלבסט
געזעהן , לא ידעתי מדוע בחר במלת פלענד ולא בחר במלת
טטראפי ? כי מלת פלענד מורה על המוכה ולא על המכה ,
ופה ראה לצייר המכה ולא המוכה , ולכן יותר טוב לתרגמו
טטראפי כי זאת יורה על המכה . ואולי טעם המתרגם בזה
מפני שהסס הוא (טטראפי) בלשון אשכנזי יבוא בסיומן הנקבה ,
ואחרי שנאמרו כל הכנויים של עני פה בלשון זכר כמו אחי
נהב

(קבר)

נהג וילך / בלה בשרי וכו' לכך נחר במלת (עלענד) כדי
להשוות הכנויים בשתי הלשונות • אפס בעבור זאת אין לרדק
המתרגם להזקק עמו במתרגמו • וכן עשה פעמים רבות אדונינו
הרמב"מ ז"ל במתרגמו על התורה במלת נפש •

שם פ' ד' / שהם תפלותי פרוצטאז האולט דיא פרוטאמני
טעמאזי איר לזרוק / כמה ארוך המתרגם הוא
על שתי מלות לנד • ואם באמת שאלת שם כאן וזה קצת /
מ"מ כבר דבר נכונה על זה בפארו / "ו"ל : " ואמר לא
די סגדר בעדי / אבל גם לא עוב פתיקה קטנה אשר מש ילא
קול תפלותי / כי אם אונק / הנה סתום תפלותי ולא תלא /
והקמץ תחת הסודק • " ועל פי הפאור הוא היה ראוי לתרגם
הכתוב / מען איך איך רוצי אונד פלעחי / וא בלייבט איין
גבעט דענאך פארבארגן • אבל בסיבת וויררהאלט השחית
הוא בעמו הכונה / כי עי' נראה כאלו כונת המשורר על
סיבת הקול אליו / ואינו כן באמת / כנזכר •

ועוד יש אחי איזה ספקות והשגות במתרגום הוא / אבל
לא אחריך עוד לכתוב כלל על ספר / כי אין כונתי
חלילה לתת דופי בכבוד האנשים המשבילים והיקרים אלה אשר
נדבה רוחם לקרב אל המלאכה הזאת להועלת בני עמנו /
(הלא באמת איך ארע אם לא אחי תלין משוגתי) • כי אם
כונתי לבד להעיר לב הקוראים אל החקירה כמה שיקראו /
לכלי יאמרו הנה נודע שם המחבר הוא בשער בת רבים לאיש
משכיל ויודע דבר / ובדאי כאשר יאמר כן הוא / כי אין אדם
משכיל בארץ אשר יעשה כלו עוב ולא יחטא / ושיאות מי
יבין • ולכן תמיד יהיה עין כל אובד חכמה פקוחה על כל אשר
ילמוד או מעל פי הספר או מעל פי הרב / ולא ילאה לחקור
ולפלס ולשקול כל הלמודים במאנו השכל והבינה / כי אז ישכיל
ואו ילית • ואם כה יעשו מלמדי נערי בני עמנו גם בענין
המתרגם הוא / אזי יהיה להם לאור יומם למחותם הדרך
האומית והישר / ואזי יוכו לראות פרי מעלליהם כאשר קוו /
והיא היא התורה האמתית לכל מחבר נבון / כי אז יהי נועם
הדרכה עליו ומעשה ידיו יכונן •